

**RAQAMLI IQTISODIYOT SHAROITIDA KORXONALAR
BOSHQARUVIDA AXBOROT TIZIMLARIDAN FOYDALANISHNING
USLUBIY JIHATLARI**

Peshku tumani "Inson" ijtimoiy xizmatlar markazi ijtimoiy xodimi, Osiyo

Xalqaro Universiteti Iqtisodiyot fakulteti talabasi

Umrzoq Bobirovich Ro‘zimurodov

Annotatsiya: Raqamli iqtisodiyot — bu axborot va kommunikatsiya texnologiyalarining rivojlanishi bilan bog‘liq bo‘lgan yangi iqtisodiy muhitdir. Ushbu muhitda korxonalar o‘z faoliyatlarini yanada samarali va tezkor tarzda amalga oshirish uchun axborot tizimlaridan keng foydalanmoqdalar. Axborot tizimlari korxonalar boshqaruvi uchun muhim vositalardan biri bo‘lib, ular ma'lumotlarni yig‘ish, saqlash, qayta ishlash va tarqatish jarayonlarini avtomatlashtirishga yordam beradi. Ushbu maqolada raqamli iqtisodiyot sharoitida korxonalar boshqaruvida axborot tizimlaridan foydalanishning uslubiy jihatlari ko‘rib chiqiladi.

Kalit so‘zlar: raqamli texnologiyalar, iqtisodiy barqarorlik, iqtisodiyot, axborot tizimlari, korxona, ma'lumotlar.

Аннотация: Цифровая экономика – это новая экономическая среда, связанная с развитием информационно-коммуникационных технологий. В этой среде предприятия широко используют информационные системы для более эффективного и быстрого выполнения своей деятельности. Информационные системы являются одним из важных инструментов управления предприятиями, они помогают автоматизировать процессы сбора, хранения, обработки и распространения данных. В статье рассмотрены методологические аспекты использования информационных систем в управлении предприятиями в условиях цифровой экономики.

Ключевые слова: цифровые технологии, экономическая стабильность, экономика, информационные системы, предприятие, данные.

Abstract: *Digital economy is a new economic environment associated with the development of information and communication technologies. In this environment, enterprises are widely using information systems to perform their activities more efficiently and quickly. Information systems are one of the important tools for the management of enterprises, they help to automate the processes of data collection, storage, processing and distribution. Methodological aspects of the use of information systems in the management of enterprises in the conditions of the digital economy are considered in this article.*

Key words: *digital technologies, economic stability, economy, information systems, enterprise, data.*

Raqamli iqtisodiyot, zamonaviy iqtisodiy tizimning muhim bir qismiga aylangan va tez sur'atlar bilan rivojlanayotgan bir sohadir. Bu iqtisodiyot turi, raqamli texnologiyalar va internetning keng tarqalishi bilan bog'liq bo'lib, an'anaviy iqtisodiy faoliyatlarni raqamlashtirish va avtomatlashtirish jarayonlarini o'z ichiga oladi. Raqamli iqtisodiyot, iqtisodiy o'sish, samaradorlik va innovatsiyalarni oshirishda muhim rol o'ynaydi. Raqamli iqtisodiyotning asosiy xususiyatlaridan biri, ma'lumotlarning ahamiyatidir. Ma'lumotlar, zamonaviy iqtisodiyotning asosiy resursi sifatida qoraladi. Ular, kompaniyalar va tashkilotlar tomonidan qarorlar qabul qilishda, bozorni o'rganishda va iste'molchilarni tushunishda muhim ahamiyatga ega. Ma'lumotlarni to'plash, tahlil qilish va ulardan foydalangan holda strategiyalar ishlab chiqish, raqamli iqtisodiyotning muvaffaqiyatli ishlashi uchun zarurdir. Raqamli iqtisodiyot, yangi biznes modellarini yaratishga imkon beradi. An'anaviy biznes modellaridan farqli o'laroq, raqamli iqtisodiyotda kompaniyalar, internet va raqamli platformalar orqali o'z mahsulot va xizmatlarini taklif etishadi. Bu, iste'molchilar bilan bevosita aloqada bo'lish imkonini beradi va ularning ehtiyojlarini tezda qondirishga yordam beradi. Raqamli iqtisodiyot, shuningdek, onlayn savdo, elektron tijorat va raqamli marketing kabi yangi sohalarning paydo bo'lishiga sabab bo'lgan. Raqamli iqtisodiyot, shuningdek, global darajada iqtisodiy integratsiyani kuchaytiradi. Internet va raqamli texnologiyalar orqali, mamlakatlar o'rtasidagi savdo

va investitsiyalar osonlashadi. Bu, global miqyosda raqobatni oshiradi va iqtisodiy o'sishni rag'batlantiradi. Raqamli iqtisodiyot, shuningdek, yangi ish o'rinlari yaratishga ham yordam beradi. Raqamli texnologiyalar va onlayn xizmatlar, yangi ish joylarini yaratish va mavjud ish o'rinlarini yangilashga imkon beradi. Biroq, raqamli iqtisodiyotning rivojlanishi bilan birga, bir qator muammolar va chaqiruvlar ham yuzaga kelmoqda. Masalan, raqamli bozorlar va platformalar, an'anaviy bizneslar bilan raqobatlashishda qiyinchiliklarga olib kelishi mumkin. Shuningdek, ma'lumotlarning xavfsizligi va maxfiyligi masalalari ham dolzarb ahamiyatga ega. Raqamli iqtisodiyotda, ma'lumotlarni himoya qilish va foydalanuvchilarning shaxsiy ma'lumotlarini saqlash muhim vazifa hisoblanadi.

Axborot tizimlari korxonalar boshqaruvining muhim elementidir. Ular ma'lumotlarni to'plash, tahlil qilish va qarorlar qabul qilish jarayonlarini tezlashtirishga yordam beradi. Axborot tizimlari korxonaning ichki va tashqi muhitini tahlil qilish, raqobatchilarni o'rganish, mijozlar ehtiyojlarini aniqlash va bozor tendensiyalarini kuzatish imkonini beradi. Bu esa, o'z navbatida, korxonaning strategik rejalashtirish jarayonini yaxshilashga xizmat qiladi. Raqamli iqtisodiyot sharoitida axborot tizimlarining bir necha turlari mavjud. Ular orasida boshqaruv axborot tizimlari, operatsion axborot tizimlari, qaror qabul qilish tizimlari va strategik boshqaruv tizimlari mavjud.[1]

Har bir tizim o'zining maqsadlari va vazifalariga ega bo'lib, korxonaning boshqaruv jarayonida muhim rol o'ynaydi. Boshqaruv axborot tizimlari korxonaning barcha bo'limlari uchun ma'lumotlarni yig'ish va tahlil qilish jarayonini avtomatlashtirishga qaratilgan. Ular rahbariyatga tezkor va aniq ma'lumotlarni taqdim etadi, bu esa qaror qabul qilish jarayonini yengillashtiradi. Operatsion axborot tizimlari esa kundalik operatsiyalarni boshqarish uchun mo'ljallangan. Ular mahsulotlar, xizmatlar va mijozlar bilan bog'liq ma'lumotlarni boshqaradi. Qaror qabul qilish tizimlari rahbariyatga murakkab qarorlarni qabul qilishda yordam beradi. Ular ma'lumotlarni tahlil qilib, turli xil senariylarni ko'rib chiqadi va eng maqbul variantni tanlashga yordam beradi. Strategik boshqaruv tizimlari esa korxonaning uzoq muddatli strategiyalarini ishlab chiqish va amalga oshirish jarayonida

qo'llaniladi. Raqamli iqtisodiyot sharoitida axborot tizimlaridan foydalanishning uslubiy jihatlari bir necha asosiy yo'nalishlarni o'z ichiga oladi. [2] Birinchidan, axborot tizimlarini joriy etish jarayonida korxonaning maqsadlari va vazifalari aniq belgilanishi kerak. Bu maqsadlar axborot tizimlarining samaradorligini oshirishga yordam beradi. Ikkinchidan, axborot tizimlarini joriy etish jarayonida xodimlarning malakasini oshirish muhim ahamiyatga ega. Xodimlar yangi tizimlardan samarali foydalanish uchun kerakli bilim va ko'nikmalarga ega bo'lishlari zarur. Uchinchidan, axborot tizimlarining samaradorligini baholash uchun o'lchovlar va ko'rsatkichlar ishlab chiqilishi kerak. Bu ko'rsatkichlar axborot tizimlarining ishlashini tahlil qilish va kerak bo'lganda o'zgartirishlar kiritish imkonini beradi. To'rtinchidan, axborot tizimlarining xavfsizligi ham muhim ahamiyatga ega. Korxonalar o'z ma'lumotlarini himoya qilish va axborot tizimlariga yetkazilgan zararlarni minimallashtirish uchun zarur choralarini ko'rishlari kerak. Raqamli iqtisodiyot sharoitida axborot tizimlaridan foydalanishning bir qator afzalliklari mavjud. Ular orasida ma'lumotlarni tez va samarali yig'ish, saqlash va tahlil qilish, qaror qabul qilish jarayonini yengillashtirish, korxonaning ichki va tashqi muhitini tahlil qilish imkoniyati, shuningdek, raqobatbardoshlikni oshirish kabilar mavjud. Axborot tizimlari korxonalarga o'z resurslarini yanada samarali boshqarishga yordam beradi, bu esa ularga bozor sharoitlarida muvaffaqiyatli raqobatlashish imkonini beradi.[3]

Xulosa:

Raqamli iqtisodiyot sharoitida korxonalar boshqaruvida axborot tizimlaridan foydalanishning uslubiy jihatlari muhim ahamiyatga ega. Axborot tizimlari korxonalar uchun ma'lumotlarni yig'ish va tahlil qilish, qaror qabul qilish jarayonini yengillashtirish va raqobatbardoshlikni oshirishda muhim vositalardir. Ushbu tizimlardan samarali foydalanish uchun korxonalarda aniq maqsadlar belgilanishi, xodimlarning malakasi oshirilishi, samaradorlik ko'rsatkichlari ishlab chiqilishi va xavfsizlik choralariga e'tibor berilishi zarur. Raqamli iqtisodiyot sharoitida axborot tizimlaridan foydalanish korxonalar uchun yangi imkoniyatlar yaratadi va ularning muvaffaqiyatli rivojlanishiga xizmat qiladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. Abdullaeva, D. (2020). "Raqamli iqtisodiyot va axborot tizimlari". Toshkent: O'zbekiston Respublikasi Oliy va o'rta maxsus ta'lim vazirligi.
2. Karimov, I. (2021). "Axborot tizimlari va ularning iqtisodiyotdagi roli". Samarqand: Samarqand Davlat Universiteti
3. Tursunov, A. (2022). "Raqamli iqtisodiyot: nazariya va amaliyot". Buxoro: Buxoro Davlat Universiteti.
4. Mamatov, S. (2023). "Korxona boshqaruvi va axborot tizimlari". Toshkent: Toshkent Axborot Texnologiyalari Universiteti.
5. Qodirov, R. (2020). "Axborot tizimlari orqali raqobatbardoshlikni oshirish". Farg'ona: Farg'ona Davlat Universiteti.
6. Ismoilov, O. (2021). "Raqamli iqtisodiyot va biznes jarayonlari". Nukus: Qoraqalpog'iston Davlat Universiteti.
7. Nurmatov, A. (2022). "Axborot texnologiyalari va biznes boshqaruvi". Andijon: Andijon Muxammad Al-Xorazmiy nomidagi universitet.